

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Шклівської
загальноосвітньої школи
I-III ступенів імені Мар'яна Корчака
від 26.06.2020 №01-07/55-0

СХВАЛЕНО
рішенням педагогічної ради
№8 від 26.06.2020 року

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

**Шклівської загальноосвітньої школи I-III ступенів
імені Мар'яна Корчака**

Яворівської районної ради Львівської області

на 2020-2021 навчальний рік

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Шклівської
загальноосвітньої школи
I-III ступенів імені Мар'яна Корчака
від 26.06.2020 №01-07/55-0

СХВАЛЕНО
рішенням педагогічної ради
№8 від 26.06.2020 року

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ І СТУПЕНЯ

Шклівської загальноосвітньої школи I-III ступенів імені Мар'яна Корчака для 1-3 класів

Освітня програма Шклівської ЗОШ I ступеня для 1-3 класів (початкова освіта) розроблена на основі Типової освітньої програми для 1-2 класів НУШ, Типової освітньої програми для 3-4 класів НУШ закладів загальної середньої освіти I ступеня, розроблених під керівництвом Р.Б.Шияна, на виконання Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016р. № 988-р), Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019р. № 688) (у 1-3 класах), наказу МОН України від 08 жовтня 2019р. №1272 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2-х класів закладів загальної середньої освіти», наказу МОН України від 08 жовтня 2019р. №1273 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 3-4-х класів закладів загальної середньої освіти», наказу МОН України від 26 липня 2018р. №814 «Про затвердження типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами»(зі змінами), наказу МОН України від 01квітня 2020р. №467 «Про затвердження типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для учнів 3 класу з порушеннями інтелектуального розвитку».

Освітня програма початкової освіти Шклівської ЗОШ (далі - освітня програма) окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти (далі – Державний стандарт).

Освітня програма визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення (за другою Типовою освітньою програмою для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Шияна Р.Б.);

- перелік та пропонований зміст освітніх галузей, укладений за змістовими лініями;
- орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін тощо, зокрема їхньої інтеграції, а також логічної послідовності їхнього вивчення;
- рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою.

Перелік та зміст освітніх галузей для 1-А, 1-Б, 1-В, 2-А, 2-Б, 2-В, 3-А, 3-Б, 3-В класів, які працюватимуть за НУШ-2.

Освітню програму Шклівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Яворівської районної ради Львівської області для 1-А, 1-Б, 1-В, 2-А, 2-Б, 2-В, 3-А, 3-Б, 3-В класів, які працюватимуть за НУШ-2, укладено за такими основними освітніми галузями:

Мовно-літературна, у тому числі:

Рідномовна освіта (українська мова та література) (МОВ)

Іншомовна освіта (ІНО)

Математична (МАО)

Природнича (ПРО)

Технологічна (ТЕО)

Інформатична (ІФО)

Соціальна і здоров'язбережувальна (СЗО)

Громадянська та історична (ГІО)

Мистецька (МІО)

Фізкультурна (ФІО)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти. Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті початкової освіти, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/ вчителька у рамках кожної галузі. Очікувані результати навчання здобувачів освіти подано за змістовими лініями і співвіднесено за допомогою індексів з обов'язковими результатами навчання першого та другого циклів, визначеними Державним стандартом початкової освіти.

Змістові лінії кожної освітньої галузі в межах І циклу та в межах ІІ циклу реалізуються паралельно та розкриваються через «Пропонований зміст», який

окреслює можливий навчальний матеріал, на підставі якого будуть формуватися очікувані результати навчання та відповідні обов'язкові результати навчання.

Оскільки освітня програма ґрунтується на компетентнісному підході, теми/тези рубрики «Пропонований зміст» не передбачають запам'ятовування учнями визначень термінів і понять, а активне конструювання знань та формування умінь, уявлень через досвід практичної діяльності.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контрольно-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формувального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

У 1-2 класах вимірювання результатів навчання здобувачів освіти відбувається шляхом: формувального оцінювання, яке допомагає відстежувати особистісний розвиток здобувачів освіти і хід опановування ними навчального досвіду як основи компетентності, вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію особистості; підсумкового (тематичного та завершального) оцінювання, під час якого навчальні досягнення здобувачів освіти співвідносяться з очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

Навчальні досягнення здобувачів освіти у 3-му класі підлягають формувальному та підсумковому (тематичному та завершальному) оцінюванню. Формувальне оцінювання має на меті: відстежувати навчальний поступ дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію розвитку дитини; діагностувати досягнення на кожному з етапів навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати реалізацію освітньої програми та Державного стандарту початкової освіти, ухвалювати рішення щодо корегування навчальної програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; запобігати побоюванням дитини помилитися; плекати впевненість у власних можливостях і здібностях.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

Здобувачі початкової освіти проходять державну підсумкову атестацію, яка здійснюється лише з метою моніторингу якості освіти.

З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, їх прогнозування та коригування початкова школа може приймати участь у моніторингових дослідженнях навчальних досягнень на національному, обласному, районному, а також проводити власні моніторингові дослідження на шкільному рівні, а також на рівні окремих класів. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

Орієнтирами для оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти (формульованого і підсумкового) є окреслені в цьому документі очікувані результати навчання, об'єднані за галузями та проіндексовані відповідно до обов'язкових результатів навчання Державного стандарту початкової освіти.

Очікувані результати навчання слід використовувати для: встановлення цілей заняття, окремих видів діяльності здобувачів освіти, вправ; постійного спостереження за навчальним поступом здобувачів освіти з боку вчителів, батьків і самих дітей; поточного, зокрема й формульованого, оцінювання; підсумкового оцінювання (для другого циклу навчання).

На основі поданих нижче очікуваних результатів навчання учитель може формулювати індивідуальні результати навчання здобувача освіти відповідно до опанування ним конкретного вміння. При цьому особливості здобувача освіти можуть впливати на темп навчання, внаслідок чого діти можуть досягати вказаних результатів раніше або пізніше від завершення зазначеного циклу чи рівня, таким чином відстежуючи поступ здобувача освіти за конкретний проміжок часу.

Спостереження за навчальним поступом здобувачів освіти та оцінювання цього поступу розпочинається з перших днів навчання дитини у школі і триває постійно.

Невід'ємною частиною цього процесу є формування здатності дітей самостійно оцінювати свій поступ.

Рекомендовані форми організації освітнього процесу. Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожної галузі, досяжні, якщо використовувати інтерактивні форми і методи навчання – дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти, сюжетно-рольові ігри, інсценізації, моделювання, ситуаційні вправи, екскурсії, дитяче волонтерство тощо.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової освіти. Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року виповнилося сім років, повинні розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року не виповнилося шести років, можуть розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, якщо їм виповниться шість років до 1 грудня поточного

року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Освітню програму Шклівської загальноосвітньої школи I-III ступенів імені Мар'яна Корчака Яворівської районної ради Львівської області для I ступеня укладено за такими основними освітніми галузями:

Мовно-літературна освітня галузь (МОВ) Рідномовна освіта (українська мова і література), ставить за мету розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому і суспільному житті, у міжкультурному діалозі, бачити її передумовою життєвого успіху; плекання здатності спілкуватися рідною мовою (якщо вона не українська); формування шанобливого ставлення до культурної спадщини; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду. У початковому курсі мовно-літературної освіти виділено такі **змістові лінії**: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовлення», «Театралізуємо».

Мовно-літературна освітня галузь. Іншомовна освіта(ІНО)(англійська мова). Метою іншомовної освіти для загальної середньої освіти є формування іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей і задоволення різних потреб дитини.

Відповідно до мети іншомовної освіти та завдань у початковій школі, виокремлено такі **змістові лінії**: «Сприймання на слух», «Зорове сприймання», «Усна взаємодія», «Усне висловлювання», «Писемна взаємодія», «Писемне висловлювання», «Онлайн взаємодія».

Математична галузь (МАО) (математика) ставить за мету розвиток математичного мислення дитини, здатностей розуміти й оцінювати математичні факти й закономірності, робити усвідомлений вибір, розпізнавати в повсякденному житті проблеми, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів, моделювати процеси та ситуації для вирішення проблем. Реалізація мети і завдань **початкового курсу математики** здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Лічба», «Числа. Дії з числами», «Вимірювання величин», «Просторові відношення. Геометричні фігури», «Робота з даними».

Природнича освітня галузь (ПРО) ставить за мету формування наукового мислення та культури дослідження; розвиток системних уявлень про цілісність та розмаїття природи, утвердження принципів сталого розвитку, ефективної, безпечної і природоохоронної поведінки в довкіллі.

Відповідно до зазначеної мети і завдань, виокремлено такі **змістові лінії**: «Я пізнаю природу», «Я у природі», «Я у рукотворному світі».

Провідна роль у вивченні природничої освітньої галузі належить дослідженням (спостереженням, експериментам), екскурсіям, природоохоронній та проєктній діяльності школярів.

Технологічна освітня галузь (ТЕО) ставить за мету формування в учня/учениці здатності до зміни навколишнього світу засобами сучасних технологій без шкоди для середовища, до використання технологій для власної самореалізації, культурного й національного самовияву.

Зміст технологічної освітньої галузі в початкових класах структурується за такими **змістовими лініями**: «Технічна творчість і техніка», «Світ технологій», «Світ ремесел», «Побут».

Технологічна освітня галузь базується на практичній діяльності учнів. На кожному занятті передбачено виконання практичної роботи. Об'єкти праці для виготовлення учитель/учителька добирає, спираючись на побажання учнів.

Інформатична освітня галузь (ІФО) (інформатика) ставить за мету формування в учня/учениці здатності до вирішення проблем із використанням цифрових пристроїв, інформаційно-комунікаційних технологій та критичного мислення для розвитку, творчого самовираження, власного та суспільного добробуту; безпечна та відповідальна діяльність в інформаційному суспільстві. *Інформатична освітня галузь реалізується у 2-их класах окремим предметом «Інформатика».*

Реалізація поставленої мети у початковій школі відбувається за **змістовими лініями**: «Я у світі інформації (Дані. Інформація. Моделі)», «Моя цифрова творчість», «Комунікація та співпраця», «Я і цифрові пристрої», «Відповідальність та безпека в інформаційному суспільстві».

Вказані змістові лінії передбачають можливу інтеграцію інформатичної освітньої галузі з іншими освітніми галузями через розв'язування дослідницьких завдань, формування наскрізних умінь учнів, інформатичної грамотності та культури.

Метою *соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі (СЗО)* є становлення самостійності учня/учениці, його/її соціальної залученості та активності через формування здорового способу життя, розвиток підприємливості, здатності до співпраці в різних середовищах, впевненості в собі та добросовісності для безпеки, добробуту та сталого розвитку.

Зміст соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі структуровано за трьома **змістовими лініями**: «Безпека», «Здоров'я», «Добробут».

Навчальний матеріал змістових ліній реалізується наскрізно в кожній темі через взаємоінтеграцію і взаємодоповнення.

Громадянська та історична освітня галузь (ГІО) ставить за мету створення умов для формування в учня /учениці початкової школи власної ідентичності та готовності до змін через усвідомлення своїх прав і свобод, осмислення зв'язків між історією і теперішнім життям; плекання активної громадянської позиції на засадах демократії та поваги до прав людини, набуття досвіду співжиття за демократичними процедурами.

Для формування ідентичності та громадянської компетентності учнів програма пропонує опанувати потрібні для цього знання і вміння, виробляти

навички громадянської поведінки та виховувати громадянські чесноти в межах таких **змістових ліній**: «Я-Людина», «Я серед людей», «Моя культурна спадщина», «Моя шкільна і місцева громади», «Ми-громадяни країни. Ми-європейці».

Змістові лінії громадянської та історичної освітньої галузі у початковій школі мають бути реалізовані оптимальними для кожного елемента змісту та навчальної цілі інтерактивними методами, із використанням інформаційних технологій.

Метою **мистецької освітньої галузі (МІО)** є формування культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті; плекання пошани до національної і світової мистецької спадщини.

Реалізація поставленої мети здійснюється за **змістовими лініями**: «Художньо-практична діяльність», «Сприймання та інтерпретація мистецтва», «Комунікація через мистецтво», які окреслюють рамкову модель досягнення загальних цілей мистецької освітньої галузі.

Мистецька освітня галузь реалізується окремими предметами «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво».

Фізкультурна освітня галузь (ФІО) (фізична культура) ставить за мету формування в учня/учениці стійкої мотивації до занять фізичної культури і спорту та життєво необхідних рухових умінь і навичок для збереження власного здоров'я, розширення функціональних можливостей організму.

Освітня програма фізкультурної освітньої галузі для початкових класів охоплює такі **змістові лінії**: «Базова рухова активність», «Ігрова та змагальна діяльність учнів (рухливі ігри та естафети)», «Турбота про стан здоров'я та безпеку».

Предметом навчання у початковій школі в галузі фізичного виховання є **рухова активність із загальноосвітньою спрямованістю**.

Нові підходи до змісту занять фізичною культурою повинні орієнтувати вчителів не тільки на фізичну підготовленість, а й на розвиток особистості, на індивідуальне сприймання навчального матеріалу. Розв'язання цих завдань допускає відхід від жорстокої регламентації занять, підвищення їхньої емоційної насиченості, максимальної різноманітності форм, методів та засобів фізичного виховання, широкого використання інноваційних технологій фізичного виховання.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 1-3-х класів закладу освіти складає 2590 годин/навчальний рік (1класи-805год., 2 класи-875год., 3 класи-910год.).

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальних планах закладу загальної середньої освіти І ступеня (далі – навчальний план), (додатки 1,2).

У Шклівській ЗОШ І-ІІІ ст. імені Мар'яна Корчака передбачено варіант навчального плану початкової школи з українською мовою навчання. На основі навчального плану Шклівська ЗОШ І-ІІІ ст. імені Мар'яна Корчака складає на кожен навчальний рік робочий навчальний план з конкретизацією варіативної складової, враховуючи особливості регіону та індивідуальні освітні потреби учнів. Повноцінність початкової освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових, які в обов'язковому порядку фінансуються з відповідних бюджетів.

Навчальний час, передбачений на варіативну складову може бути використаний на предмети інваріантної складової, на проведення індивідуальних та групових занять, на курси за вибором . Варіативна складова навчального плану Шклівської ЗОШ І-ІІІ ст. імені Мар'яна Корчака визначена закладом освіти самостійно з урахуванням особливостей організації освітнього процесу та індивідуальних освітніх потреб учнів, особливостей регіону, рівня навчально-методичного та кадрового забезпечення закладу і відображається в навчальних планах закладу освіти.

Варіативна складова навчального плану Шклівської ЗОШ І-ІІІ ст. ім. Мар'яна Корчака для 1 класу використовується на підсилення предмету інваріантної складової (математика). Розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми здійснюється вчителем самостійно. Розподіл годин фіксується у календарному плані, який погоджується заступником директора школи з навчально-виховної роботи. Вчитель зазначає проведені уроки у частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години, у даному випадку-математики.

Варіативну складову навчального плану для 2 класу використано на курс за вибором з українознавства «Я люблю Україну», у 3 класі- на курс за вибором «Основи християнської етики», що розширюють обране закладом освіти світоглядне спрямування.

У Шклівській ЗОШ І-ІІІ ст. імені Мар'яна Корчака у 3-В класі за інклюзивною формою продовжують навчатися двоє дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивний клас створено на підставі висновку інклюзивно-ресурсного центру від 23 грудня 2019р. №187 для дитини із затримкою психічного розвитку та висновку інклюзивно-ресурсного центру від 03 вересня 2020р. №ІРЦ-85605/2020/149234 для дитини з інтелектуальними порушеннями легкого ступеня, мовленнєвими, емоційно-вольовими, когнітивними порушеннями. Діти з особливими освітніми потребами навчаються за Типовою освітньою програмою початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для учнів 3 класу з порушеннями

інтелектуального розвитку (наказ МОН України від 01 квітня 2020 року №467) та Типовою освітньою програмою початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами (наказ МОН України від 26 липня 2018 року №814 (зі змінами)- додатки 3,4.

У початковій школі здійснюється поділ 2-Б, 2-В,3-Б. 3-В класів на групи при вивченні окремих предметів відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517; лист Міністерства освіти і науки України від 22.05.2018 №1/9-332).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів урахovanі санітарно-гігієнічні норми та нормативна тривалість уроків у 1-х класах – 35 хвилин., у 2-3-х класах - 40 хвилин.

Відповідно постанови Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Гранична наповнюваність класів встановлюється відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Навчальні плани зорієнтовані на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем.

Основними формами організації освітнього процесу є:

- різні типи уроку,
- екскурсії,
- віртуальні подорожі,
- спектаклі,
- квести, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року. Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Освітня програма Шклівської ЗОШ І-ІІІ ст. імені Мар'яна Корчака початкової освіти передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом початкової освіти.

Освітня програма Шклівської ЗОШ І-ІІІ ст. імені Мар'яна Корчака початкової освіти, сформована на основі Типової освітньої програми, не потребує окремого затвердження центральним органом забезпечення якості освіти. Її схвалює педагогічна рада закладу освіти та затверджує його директор. Окрім освітніх компонентів для вільного вибору учнями, які є обов'язковими, за рішенням закладу вона може містити інші компоненти, зокрема корекційно-розвитковий складник для осіб з особливими освітніми потребами.

Освітня програма закладу освіти та перелік освітніх компонентів, що передбачені відповідною освітньою програмою, оприлюднюються на веб-сайті школи.

На основі освітньої програми Шклівської ЗОШ І-ІІІ ст. імені Мар'яна Корчака заклад освіти складає та затверджує навчальний план, що конкретизує організацію освітнього процесу.

У другій половині дня для здобувачів освіти 2-3 класів буде працювати група подовженого дня, в якій перебуватиме 30 дітей.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
для 1-2 класів
з українською мовою навчання
Шклівської ЗОШ І-ІІІ ступенів імені Мар'яна Корчака
на 2020-2021 навчальний рік

Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах	
	1-А, 1-Б, 1-В	2-А, 2-Б, 2-В
Українська мова	5	5
Англійська мова	2	3
Математика	3	3
Я досліджую світ*	7	7
Інформатика	-	1
Образотворче мистецтво**	1	1
Музичне мистецтво**	1	1
Фізична культура ***	3	3
Усього	19+3	21+3
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	1	1
<i>Математика</i>	1	
<i>Я люблю Україну(курс за вибором)</i>		1
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня	20	22
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)	23	25

* Орієнтовний розподіл годин між освітніми галузями в рамках цього інтегрованого предмета: мовно-літературна - 2; математична-1; природнича, технологічна, інформатична, соціальна і здоров'язбережна громадянська та історична – разом 4 для кожного класу

**Окремі предмети «Образотворче мистецтво» і «Музичне мистецтво»

***Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів, але обов'язково фінансуються

Директор _____
Заступник директора _____
Члени комісії із складання _____
освітньої програми І ступеня _____

О. Дубик
Н. Коваль
Н. Литвин
Л. Падура
М. Грабовська

Додаток 2
Таблиця
до Типової освітньої програми
Наказ МОН України
від 08.10.2019 року № 1273

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
3 класів
з українською мовою навчання
Шклівської ЗОШ І-ІІІ ступенів імені Мар'яна Корчака
на 2020-2021 навчальний рік

Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах
	3-А, 3-Б, 3-В
Українська мова	5
Англійська мова	3
Математика	4
Я досліджую світ*	7
Інформатика	1
Образотворче мистецтво**	1
Музичне мистецтво**	1
Фізична культура ***	3
Усього	22+3
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	1
<i>Основи християнської етики</i>	1
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня	23
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)	26

* Орієнтовний розподіл годин між освітніми галузями в рамках цього інтегрованого предмета: мовно-літературна - 2; математична-1; природнича, технологічна, інформатична, соціальна і здоров'язбережна громадянська та історична – разом 4 для кожного класу

**Окремі предмети «Образотворче мистецтво» і «Музичне мистецтво»

***Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів, але обов'язково фінансуються

Директор _____
Заступник директора _____
Члени комісії із складання _____
освітньої програми І ступеня _____

О. Дубик
Н. Коваль
Н. Литвин
Л. Падура
М. Грабовська

Додаток 3
Таблиця
до Типової освітньої програми
наказ МОН України
від 01.04.2020р. № 467

**Індивідуальний навчальний план
Шклівської ЗОШ І-ІІІ ступенів ім. М. Корчака
для дитини з особливими освітніми потребами
учня 3-В класу інклюзивної форми навчання
на 2020-2021 навчальний рік**

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень	
		Кількість годин	З них супровід асистента вчителя
Мовно - літературна	Українська мова та літературне читання	5+2(ЯДС)	7
	Іноземна мова(англійська)	-	-
Математична	Математика	4	4
Природнича Соціальна і здоров'язбережувальна Громадянська та Історична Технологічна Інформатична	Я досліджую світ	5	5
	Інформатика	1	1
Мистецька	Образотворче мистецтво	1	1
	Музичне мистецтво	1	1
Фізкультурна	Фізична культура	3	3
Усього		22	22
Корекційно-розвиткова робота	Розвиток мовлення	1	-
	Розвиток навчальної діяльності	-	-
	Корекція розвитку когнітивної та емоційно вольової сфери	2	-
Додатковий час на предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації (курс за вибором ОХЕ)		1	1
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		22	22

Відповідно до навчального плану для спеціальних закладів загальної середньої освіти І ступеня для дитини з особливими освітніми потребами (інтелектуальні порушення), 3клас

Директор _____
Заступник директора _____
Члени комісії із складання _____
освітньої програми I ступеня _____

О. Дубик
Н. Коваль
О. Баран
У. Андрощук

Таблиця
до Типової освітньої програми
наказ МОН України
від 26.07.2018 р. №814

**Індивідуальний навчальний план
Шклівської ЗОШ І-ІІІ ступенів ім. М Корчака
для дитини з особливими освітніми потребами,
учня 3-В класу інклюзивної форми навчання
на 2020-2021 навчальний рік**

Відповідно до навчального плану для спеціальних закладів загальної середньої освіти І ступеня для дитини із особливими освітніми потребами (затримка психічного розвитку), 3 клас

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень	
		Кількість годин	З них супровід асистента вчителя
Мовно - літературна	Українська мова та літературне читання	5+2(ІК)	7
	Іноземна мова(англійська)	2	2
Математична	Математика	4	4
Природнича Соціальна і здоров'язбережувальна Громадянська та історична Технологічна	Я досліджую світ	4	4
Інформатична	Інформатика	1	1
Мистецька	Образотворче мистецтво	1	1
	Музичне мистецтво	1	1
Фізкультурна	Фізична культура	3	3
Усього		23	23
Корекційно-розвиткові заняття заняття	Корекція розвитку	2	-
	Корекційні заняття з ЛФК	-	-
	Розвиток мовлення	1	-
Додатковий час на предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації (курс за вибором ОХЕ)		1	1
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		22	22

Директор _____
Заступник директора _____

О. Дубик
Н. Коваль

**Члени комісії із складання _____
освітньої програми І ступеня _____**

**О. Баран
У. Андрощук**

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Шклівської
загальноосвітньої школи
I-III ступенів імені Мар'яна Корчака
від 26.06.2020 №01-07/55-0

СХВАЛЕНО
рішенням педагогічної ради
№8 від 26 .06.2020 року

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ І СТУПЕНЯ

Шклівської загальноосвітньої школи I-III ступенів імені Мар'яна Корчака для 4 класів

Освітня програма Шклівської ЗОШ I-III ст. імені Мар'яна Корчака для 4 класів I ступеня (початкова освіта) розроблена на виконання Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 № 462 (у 4-х класах), наказу МОН України від 20.04.2018 № 407 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти I ступеня».

Освітня програма початкової освіти Шклівської ЗОШ I-III . імені Мар'яна Корчака (далі - освітня програма) окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти (далі – Державний стандарт).

Освітня програма визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення, які подані в навчальному плані (додаток 1);
- очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм; пропонований зміст навчальних програм, які мають гриф «затверджено Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційному веб-сайті МОН;
- рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;

- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією освітньою програмою.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 4-А, 4-Б, 4-В класів закладу освіти складає 910 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані закладу освіти I ступеня (далі –навчальний план), додаток 1.

Навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру першого рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження учнів. Навчальні плани початкової школи передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту початкової освіти через структурування змісту початкової освіти на засадах інтегрованого підходу у навчанні. Вони охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову.

Відповідно до мов навчання у Шклівській ЗОШ I-III ст ім. Мар'яна Корчака передбачено варіант навчального плану початкової освіти з українською мовою навчання. Навчальні плани містять інваріантну складову, сформовану на державному рівні, обов'язкову для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від їх підпорядкування і форм власності, та варіативну, в якій передбачено додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курси за вибором.

На основі навчального плану Шклівська ЗОШ I-III ст. ім. Мар'яна Корчака складає на кожен навчальний рік робочий навчальний план з конкретизацією варіативної складової, враховуючи особливості регіону та індивідуальні освітні потреби учнів. Повноцінність початкової освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових, які в обов'язковому порядку фінансуються з відповідних бюджетів.

Освітня галузь «Мови і літератури» з урахуванням вікових особливостей учнів у навчальних планах реалізується через окремі предмети «Українська мова (мова і читання)», «Іноземна мова».

Освітні галузі «Математика», «Природознавство» реалізуються через однойменні окремі предмети, відповідно, - «Математика», «Природознавство».

Освітня галузь «Суспільствознавство» реалізується предметом «Я у світі».

Освітня галузь «Здоров'я і фізична культура» реалізується окремими предметами «Основи здоров'я» та «Фізична культура».

Освітня галузь «Технології» реалізується через окремі предмети «Трудове навчання» та «Інформатика».

Освітня галузь «Мистецтво» реалізується окремими предметами «Образотворче мистецтво» і «Музичне мистецтво».

У початковій школі здійснюється поділ 4-А, 4-Б класів на групи при вивченні окремих предметів відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 4 класах – 40 хвилин.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року № 462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Навчальний час, передбачений на варіативну складову може бути використаний на предмети інваріантної складової, на проведення індивідуальних та групових занять. Варіативна складова навчального плану закладу освіти визначається з урахуванням особливостей організації освітнього процесу та індивідуальних освітніх потреб учнів і відображається в навчальному плані закладу освіти.

Варіативна складова навчального плану для 4 класу Шклівської ЗОШ І-ІІІ ст. використовується на:

- підсилення предметів інваріантної складової (українська мова -1 година на тиждень та математика -1 година на тиждень). У такому разі розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми здійснюється вчителем самостійно. Розподіл годин фіксується у календарному плані, який погоджується директором закладу освіти чи його заступником. Вчитель зазначає проведені уроки у частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години;

Варіативність змісту початкової освіти реалізується також через запровадження в навчальних програмах резервного часу, що створює простір для задоволення освітніх потреб учнів, вирівнювання їх досягнень, розвитку наскрізних умінь тощо.

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів. Змістове наповнення предмета «Фізична культура» заклад освіти формує самостійно з варіативних модулів відповідно до статево-вікових особливостей учнів, їх інтересів, матеріально-технічної бази навчального закладу, кадрового забезпечення, регіональних та народних традицій. Через варіативні модулі можуть реалізовуватись не лише окремі види спорту, а й ритміка, хореографія, пластика, тощо.

Для недопущення перевантаження учнів необхідно враховувати їх навчання в закладах освіти іншого типу (художніх, музичних, спортивних школах тощо). Так, у закладах загальної середньої освіти за рішенням педагогічної ради при оцінюванні учнів дозволяється враховувати результати їх навчання з відповідних предметів (музика, фізична культура та ін.) у позашкільних закладах.

Гранична наповнюваність класів встановлюється відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5-денним навчальними тижнем.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості перевіряти його на практиці й встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти.

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років (відповідно до Закону України «Про освіту»).

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Перелік освітніх галузей.

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

- Мови і літератури
- Суспільствознавство
- Мистецтво
- Математика
- Природознавство
- Технології
- Здоров'я і фізична культура

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку, екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).
- завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:
- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників

Освітня програма початкової освіти Шклівської ЗОШ І-ІІІ ст. передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Освітня програма закладу початкової освіти, сформована на основі Типової освітньої програми, не потребує окремого затвердження центральним органом забезпечення якості освіти. Її схвалює педагогічна рада закладу освіти та затверджує його директор. Окрім освітніх компонентів для вільного вибору учнями, які є обов'язковими, за рішенням закладу вона може містити інші компоненти, зокрема корекційно-розвитковий складник для осіб з особливими освітніми потребами.

Освітня програма закладу освіти та перелік освітніх компонентів, що передбачені відповідною освітньою програмою, оприлюднюються на веб-сайті школи.

На основі освітньої програми Шклівської ЗОШ І-ІІІ ст. ім. Мар'яна Корчака, заклад освіти складає та затверджує навчальний план, що конкретизує організацію освітнього процесу.

Реалізація освітньої програми початкової освіти Шклівської ЗОШ І-ІІІ ст. забезпечує формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для її успішної життєдіяльності, а саме:

- здатність спілкуватися державною та іноземною мовами, висловлювати і захищати власні погляди;
- досліджувати ситуації і виокремлювати проблеми, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів;
- усвідомлювати розмаїття природи, взаємозв'язків її об'єктів та явищ, пояснювати роль природничих наук і техніки в житті людини;
- готовності використовувати інформаційно-комунікаційні технології у своїй діяльності, здатності до соціальної комунікації й активності;
- усвідомлювати почуття власної гідності, діяльності з урахуванням власних прав і свобод, поваги до прав і гідності інших осіб, протидію дискримінації та нерівному ставленню до особистості;
- володіти навичками підприємницької діяльності, загальнокультурної й екологічної грамотності, готовності до здорового способу життя.

У другій половині дня для учнів 4 класів буде працювати група подовженого дня, в якій перебуватиме 30 учнів.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
4 класів
з українською мовою навчання
Шклівської ЗОШ І-ІІІ ступенів
на 2020-2021 навчальний рік

Освітні галузі	Предмети	4-А, 4-Б, 4-В
Мови і літератури (мовний і літературний компоненти)	Українська мова	7
	Іноземна мова (англійська)	2
Математика	Математика	4
Природознавство	Природознавство	2
Суспільствознавство	Я у світі	1
Мистецтво	Музичне мистецтво	1
	Образотворче мистецтво	1
Технології	Трудове навчання	1
	Інформатика	1
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	1
	Фізична культура**	3
УСЬОГО:		21+3
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		2
<i>Українська мова</i>		1
<i>Математика</i>		1
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня		23
ВСЬОГО ФІНАНСУЄТЬСЯ		26

Директор _____
Заступник директора _____

О. Дубик
Н. Коваль

Члени комісії із складання
освітньої програми І ступеня _____
_____
_____

Т. Мануляк
М. Савчак
М. Грабовська

НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 1-4 КЛАСІВ

- Типові освітні програми для 1-2 класів НУШ
- Типові освітні програми для 3-4 класів НУШ
- Типові освітні програми закладів загальної середньої освіти І ступеня (4 клас).
- Українська мова. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи (ОНОВЛЕНО)
- Літературне читання. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класи (ОНОВЛЕНО)
- Математика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи (ОНОВЛЕНО)
- Курс українознавства за вибором для загальноосвітніх навчальних закладів «Я люблю Україну». Навчальна програма (1-4кл.), авт.Чабайовська М.І.,Омельченко Н.М., Кальчук М.І. Лист ІМЗО від 28.03.2016 № 2.1/12-Г120.
- Інформатика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класів (ОНОВЛЕНО)
- Природознавство. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи (ОНОВЛЕНО)
- Я у світі. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 3–4 класи (ОНОВЛЕНО)
- Основи здоров'я. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи (ОНОВЛЕНО)
- Фізична культура. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи (ОНОВЛЕНО)
- Образотворче мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи (ОНОВЛЕНО)
- Музичне мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи (ОНОВЛЕНО)
- Іноземні мови. Навчальні програми для 1–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл(ОНОВЛЕНО)
- Трудове навчання. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи (ОНОВЛЕНО)
- Основи християнської етики. Курс за вибором для загальноосвітніх навчальних закладів (1-11 класи). Лист МОН України від 16.07.2015 № 1/11-10027

ПЕРЕЛІК

корекційно-розвиткових програм для дітей з особливими освітніми потребами

1. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями (авт. Хайдарова О.С., Блеч Г.О.).

2. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення з використанням методики ТАН-Содерберг» для 2-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями (авт. Заремба В.В., Ліщук Н.І., Морозова Н.В., Блеч Г.О.).

3. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізкультура» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями (авт. Бобренко І.В.).

4. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Острівець здоров'я» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями (авт. Ковтун А.В., Кунникова О.О., Стригунова О.М., Бобренко І.В.).

5. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Театральна логоритміка» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями (авт. Папета О.В., Бобренко І.В., Демянович М.З., Компанієнко О.М, Гладченко І.В.).

6. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Барабанотерапія» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями (авт. Василевська Л.Є., Гладченко І.В.).

7. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток психомоторики та сенсорних процесів» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями (авт. Жук Т.Я., Трикоз С.В.).

8. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Азбука творчості» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями (авт. Чеботарьова О.В., Брусенська І.М.).

9. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Музичні краплинки» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями (авт. Шеклунова Н.О., Міненко А.В.).

10. Програма з корекційно-розвиткової роботи «У світі ритмів» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями (авт. Левченко Л.Й., Гладченко І.В.).

11. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями (авт. Ярмола Н.А.).

12. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лего-конструювання» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями (авт. Лапін А.В.).

13. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Цікавий світ Монтесорі» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями (авт. Дишлюк Т.Б., Чеботарьова О.В.).

14. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Розвиток когнітивної сфери» для 1-4 спеціальних класів для дітей із затримкою психічного розвитку закладів загальної середньої освіти (авт. Сак Т.В., Прохоренко Л.І.).

15. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Розвиток особистісної сфери» для 1-4 спеціальних класів для дітей із затримкою психічного розвитку закладів загальної середньої освіти (авт. Бабяк О.О., Баташева Н.І., Орлов О.В.).

16. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 1-4 спеціальних класів для дітей із затримкою психічного розвитку закладів загальної середньої освіти (авт. Омельченко І.М., Федорович Л.О.).

17. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 1-4 спеціальних класів для дітей із затримкою психічного розвитку закладів загальної середньої освіти (авт. Бабяк О.О.).

18. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Розвиток емоційно-вольової сфери дітей з порушеннями зору» для 1-4 класів закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями зору (авт. Гудим І.М., Костенко Т.М., Довгопола К.С.).

19. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями зору (авт. Легкий О.М.).

20. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Просторове орієнтування» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями зору (для сліпих дітей) (авт. Кондратенко С.В.).

21. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухового сприймання та формування вимови» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (авт. Федоренко О.Ф., Зганяйко І.Ф.).

22. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (авт. Федоренко О.Ф., Патлай Ю.М.).

23. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для глухих дітей) (авт. Вовченко О.А.).

24. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для дітей зі зниженим слухом) (авт. Вовченко О.А.).

25. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для глухих дітей) (авт. Форостян О.І., Шеремет Б.Г., Лещій Н.П., Малій В.М.).

26. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для дітей зі зниженим слухом) (авт. Форостян О.І., Шеремет Б.Г., Лещій Н.П., Малій В.М.).

27. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (авт. Рібцун Ю.В.).

28. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція мовлення» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (авт. Трофименко Л.І., Куравська Л.І.).

29. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (базова) для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Чеботарьова О.В., Іоганова Н.А.).

30. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Соціальна адаптація першокласника» для 1 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Яременко О.В.).

31. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Розвиток пізнавальної діяльності» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Наливкіна Н.М.).

32. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Формування графічних навичок» для 1 класу спеціальних закладів загальної

середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Чорна І.В.).

33. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Сенсомоторний розвиток» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. П'ята М.І.).

34. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Лего-конструювання» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Лапін А.В.).

35. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Арт-корекція» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Брусенська І.М.).

36. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Формування навчально-мовленнєвої діяльності учнів за допомогою казки» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Літинська Я.Г., Трембалович І.П.).

37. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Розвиток комунікативної функції мовлення «Говірливий струмок»» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Жеплінська С.В.).

38. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Формування лінгвістичних понять на основі використання асоціативних схем» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Татарінова О.М.).

39. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Формування знань про довкілля засобами пізнавальних завдань» для 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Гусак Т.О.).

40. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Пізнай навколишній світ» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Пігур О.В., Соколовська І.М., Лазорчин О.С.).

41. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Цікава скринька» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Коваль Л.В.).

42. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Корекційна ритміка» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Гладченко І.В., Шепічак О.О.).

43. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Світ Монтессорі» для

1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Дишлюк Т.Б., Чеботарьова О.В.).

44. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Готовність дитини до навчання в школі (діагностична методика)» для 1 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Яременко О.В.).

45. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Розвиток мовлення» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Ільєнко Т.А., Стах О.Г.).

46. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (авт. Остапенко Т.В., Авраменко Л.Ю., Свистун Г.М.).

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Шклівської
загальноосвітньої школи
I-III ступенів імені Мар'яна Корчака
від 26.06.2020 №01-07/55-0

СХВАЛЕНО
рішенням педагогічної ради
№8 від 26.06.2020 року

Освітня програма
Шклівської загальноосвітньої середньої школи I-III ступенів
імені Мар'яна Корчака Яворівської районної ради на
2020/2021 навчальний рік

Загальні положення типової освітньої програми
II ступеня

Освітня програма II ступеня (базова середня освіта) розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти» та Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня затвердженої наказом МОН України від 20.04.2018р № 405.

- наказ МОН України № 405 від 20. 04. 2018р «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня»;
- наказ МОН України №627 від 12.06.2018 «Про затвердження типової Освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами» (зі змінами).

Освітня програма базової середньої освіти Шклівської ЗОШ I-III ступенів окреслює рекомендовані підходи до планування й організації єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти .

Освітня програма визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення, які подані в робочому навчальному плані;
- очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм, пропонований зміст навчальних програм, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційному веб-сайті МОН);
- рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти

системи внутрішнього забезпечення якості освіти;

- вимоги до учнів, які будуть здійснювати навчання за цією освітньою програмою.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 5-9-х класів закладів загальної середньої освіти складає 16275 годин/навчальний рік:

для 5-х класів – 3150 годин/навчальний рік;

для 6-х класів – 3465 годин/навчальний рік;

для 7-х класів – 3517,5 годин/навчальний рік;

для 8-х класів – 3622,5 годин/навчальний рік;

для 9-х класів – 2520 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у робочому навчальному плані школи

Робочий навчальний план встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження учнів. Навчальний план основної школи передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Він охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову.

Робочий навчальний план II ступеня Шклівської ЗОШ складено відповідно до навчальних планів Типової освітньої програми затвердженої наказом Міністерства освіти і науки від 20.04.2018 № 405 (додаток №1) до Типової освітньої програми з навчанням українською мовою.

З метою виконання вимог Державного стандарту навчальний план II ступеня Шклівської ЗОШ містить усі предмети інваріантної складової, передбачені обраним навчальним планом Типової освітньої програми.

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчального плану.

Змістове наповнення предмета «Фізична культура» формується з варіативних модулів відповідно до статево – вікових особливостей учнів, їх інтересів, матеріально-технічної бази навчального закладу, кадрового забезпечення.

Варіативна складова робочого навчального плану використовується на:

1. Підсилення предметів інваріантної складової:

- у 5-9 -х класах особлива увага в навчальних планах II ступеня приділена вивченню української мови як державної. З цією метою у 5-7-х класах в навчальних планах передбачено виділення (0,5 години на тиждень)

української мови, а 8-9 -х класах – по (1 годині на тиждень).

- з метою глибшого пізнавального інтересу до вивчення історії України до уроку історії у 5-их класах додано (1 год), а у 8-9-их класах по (0,5 год)
- з метою глибшого вивчення географії України у 9-их класах виділено (0,5 години на тиждень)

2. Запровадження курсів за вибором:

- у 5-9-их класах з метою формування моральних цінностей та духовної культури за рішенням батьківських зборів (протоколи від 29.05.2020 № 9) вводиться курс «Основи християнської етики» (по 1годині на тиждень);
- у 5-их класах з метою розширення, поглиблення і систематизації знань учнів про природу, населення, господарство своєї області (адміністративного району) вводиться курс за вибором «Географія рідного краю» - (1 година на тиждень);
- у 6-их класах з метою вивчення традицій та культури рідного народу, творів народного музичного мистецтва введено курси за вибором «Народознавство» (1 година на тиждень у 6-Б, 6-В), «Фольклор рідного краю» (1 година на тиждень у 6-их класах).

3. Запровадження факультативів:

- у 7-Б класі з метою формування загальної математичної культури учнів, розширення, поглиблення та систематизації знань, формування стійкого інтересу до предмета вводиться факультативний курс «Вибрані питання алгебри» - (1 година на тиждень);
- у 7-В класі з метою вивчення кращих творів світової літератури в тісному зв'язку з творами музичного мистецтва введено факультативний курс «Мотиви й образи світової літератури в музичному мистецтві» (1 година на тиждень);
- у 8-Б, 8-В класах з метою формування в учнів вмінь і навичок застосування сучасних інформаційних технологій, розширення кругозору учнів, посилення розвитку умінь і навичок сприймати, аналізувати засоби масової інформації запроваджено факультатив «Основи медіаграмотність» (0,5 години на тиждень).

4. Індивідуальні заняття:

- з метою посиленого вивчення української мови та математики, враховуючи батьківські запити, виділено години для проведення індивідуальних занять у 6-А класі (1 година на тиждень) з математики та у 7-А класі (1 година на тиждень) з української мови.

У 5-В класі за інклюзивною формою (висновок інклюзивно-ресурсного центру від 09 вересня 2020р. №ІРЦ-85605/2020/1528771) продовжує навчатися дитина з особливими освітніми потребами за Типовою освітньою програмою спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей

з особливими освітніми потребами (наказ МОН України від 12.06.2018 року №627 (зі змінами) – додаток 2.

У 8-Б класі за індивідуальною формою (витяг з протоколу ЦЛКК КНП Новояворівської райлікарні ім. Ю. Липи від 28 серпня 2020р. №70) продовжує навчання дитина з особливими освітніми потребами за Типовою освітньою програмою спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами (наказ МОН України від 12.06.2018 року №627 (зі змінами) – 14 годин на тиждень, додаток 3.

Гранична наповнюваність класів та тривалість уроків встановлюються відповідно до Закону України "Про загальну середню освіту".

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за № 229/6517 (зі змінами):

- при вивченні української мови, яка вивчається як предмет в 5-9-х класах при кількості учнів більше, ніж 27 учнів у класі; (у 5-А, В; у 6-В; 7-Б, В; 9-А, Б);
- при вивченні іноземної мови (англійської) - в 5-9-х класах при кількості учнів більше, ніж 27 учнів у класі; (у 5-А, В.; у 6-В; 7-Б, В; 9-А, Б);
- при проведенні практичних занять з інформатики з використанням комп'ютерів у 5-9-х класах (клас ділиться на 2 групи, але не менше 8 учнів у групі);
- при проведенні уроків з трудового навчання у 5-9-х класах при кількості учнів більше, ніж 27 учнів у класі (у 5-А, В; у 6-В; 7-Б, В; 9-А, Б)

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 "Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти" години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Навчальний план зорієнтований на роботу за 5-денним навчальним тижнем.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною мовою	<p>Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невірних іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.</p> <p>Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.</p>

		Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.
3	Математична компетентність	<p>Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у доквітлі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості</p>

		інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач. Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів
6	Уміння вчитися впродовж життя	Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість. Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності. Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії
7	Ініціативність і підприємливість	Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання. Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших. Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)
8	Соціальна і громадянська компетентності	Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати

		<p>власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання соціального змісту</p>
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p>Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p>Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p>Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p>Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p>

		Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя
--	--	---

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізнi лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

- організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;
- окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;
- предмети за вибором;
- роботу в проектах;
- позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталій розвиток	<p>Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприятиме формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>
Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевіряти його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти.

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Перелік освітніх галузей.

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мови і літератури

Суспільствознавство

Мистецтво

Математика

Природознавство

Технології

Здоров'я і фізична культура

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Форми організації освітнього процесу.

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

формування компетентностей;

розвитку компетентностей;

перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;

корекції основних компетентностей;

комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з

навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття - це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція (для 8-11 класів) повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учнем розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу. Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Можливо проводити заняття в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відео-уроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма базової середньої освіти передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Директор _____
Заступник директора _____

О. Дубик
Л.Дацко

Члени комісії із складання
освітньої програми II ступеня _____
_____
_____

Л.Серафим
Я.Сенюта
І.Бодневич

За Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти II ступення, затвердженою наказом МОН України №405 від 20.04. 2018. «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступення»

	Природознавство	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Біологія	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	Географія	-	2	2	2	2	2	2	2	2	1,5
	Фізика	-	-	-	2	2	2	2	2	2	3
Природознавство	Хімія	-	-	-	1,5	1,5	1,5	2	2	2	2
	Трудове навчання	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1
Технології	Інформатика	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Разом		23,5+3	26,5+3	26,5+3	28+3	28+3	28+3	28,5+3	28,5+3	30+3	
Додатковий час на предмети, факультативи, індивідуальні заняття		3,5	3,5	3,5	2,5	2,5	2,5	3	3	3	3
Гранично допустиме наванчальне навантаження		28	31	31	32	32	32	33	33	33	33
	Українська мова	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1
До уроку	Історія	1	-	-	-	-	-	0,5	0,5	0,5	0,5
	Географія	-	-	-	-	-	-	-	-	0,5	0,5
	Основи християнської етики	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Географія рідного краю	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Курс за вибором	Фольклор рідного краю		1	1							
	Народознавство			1							
	Основи медіаграмотності							0,5			
	Вибрані питання "алгебри"					1					
	Мотиви й образи "світової літератури в музичному мистецтві"						1				
Факультативи	Українська мова				1						
	Математика		1								
Індивідуальні заняття											
Всього (без урахування поділу класів на групи)		27+3	30+3	30+3	30,5+3	30,5+3	30,5+3	31,5+3	31,5+3	33+3	

Директор _____

Заступник директора _____

О. Дубик

Л. Дацко

Члени комісії із складання
освітньої програми II ступеня _____

Л.Серафим

Я.Сенюта

І.Бодневич

Таблиця
до Типової освітньої програми
наказ МОН України
від 12.06.2018р. № 627

**Індивідуальний навчальний план
інклюзивної форми навчання
учня 5-В класу
Шклівської ЗОШ І-ІІІ ступенів імені Мар'яна Корчака
на 2020-2021 н.р.**

Відповідно до навчального плану для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дитини з особливими освітніми потребами (інтелектуальні порушення), 5клас

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень	Супровід дитини з ООП
Мови і літератури	Українська мова	3	3
	Українська література	2	2
Суспільствознавство	Я у світі	1	1
Математика	Математика	4	4
Природознавство	Природознавство	1	-
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1
	Образотворче мистецтво	1	1
Технології	Трудове навчання	7	7
	Інформатика	1	1
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	1	1
	Фізкультура	2	2
Разом		24	23
Корекційно-розвиткові заняття	Соціально-побутове орієнтування	2	-
	Розвиток мовлення	1	-
	Лікувальна фізкультура (ритміка)	-	-

Додаткові години на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації (ОХЕ)	1	1
Гранично допустиме навчальне навантаження	25	24

Директор _____
 Заступник директора _____
 Члени комісії із складання _____
 освітньої програми II ступеня _____
 _____

О. Дубик
Н. Коваль
Г. Лаба
Ю. Хрупа
І. Курчик

Таблиця
до Типової освітньої програми
наказ МОН України
від 12.06.2018 р. №627

**Індивідуальний навчальний план
Шклівської ЗОШ І-ІІІ ступенів імені Мар'яна Корчака
для дитини з особливими освітніми потребами,
учня 8-Б класу
індивідуальної форми навчання
на 2020-2021 навчальний рік**

Програма спеціальних закладів загальної середньої освіти ІІ ступеня для дитини з особливими освітніми потребами (порушення інтелектуального розвитку), 8 клас

№ п/п	Навчальний предмет	Кількість тижневих годин
1.	Українська мова	2
2.	Українська література	1
3.	Математика	1
4.	Природознавство	0,5
5.	Географія	0,5
6.	Історія України	0,5
7.	Музичне мистецтво	0,5
8.	Образотворче мистецтво	0,5
9.	Трудове навчання	3
10.	Фізика і хімія в побуті	1
11.	Інформатика	0,5
12.	Основи здоров'я	0,5
13.	Фізична культура	0,5
14.	Соціально-побутове орієнтування	1
15.	Розвиток мовлення	1
	Сумарна кількість годин	14

**Директор
Заступник директора
Члени комісії із складання
освітньої програми ІІ ступеня**

**О. Дубик
Н. Коваль
Л. Дацко
Н. Верхола
Л. Мельник**

ПЕРЕЛІК

комплектів навчальних програм для здобувачів базової середньої освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами

№ з/п	Назва комплекту навчальних програм
1.	Комплект навчальних програм для дітей з порушеннями зору (для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором) для 5-10-х класів (українська мова, українська література, зарубіжна література, іноземна мова, історія України, Всесвітня історія, основи правознавства, математика, алгебра, геометрія, природознавство, біологія, географія, фізика, хімія, музичне мистецтво, образотворче мистецтво, рельєфне малювання, мистецтво, трудове навчання, інформатика, основи здоров'я, фізична культура)
2.	Комплект навчальних програм для дітей з порушеннями слуху (для глухих дітей та дітей зі зниженим слухом) для 5-10-х класів (українська мова, українська література, українська жестова мова, зарубіжна література, іноземна мова, історія України, Всесвітня історія, основи правознавства, математика, алгебра, геометрія, природознавство, біологія, географія, фізика, хімія, образотворче мистецтво, мистецтво, трудове навчання, інформатика, основи здоров'я, фізична культура)
3.	Комплект навчальних програм для дітей з інтелектуальними порушеннями для 5-10-х класів (українська мова, українська література, Я у світі, історія України, основи правознавства, математика, природознавство, географія, фізика і хімія в побуті, музичне мистецтво, образотворче мистецтво, трудове навчання, інформатика, основи здоров'я, фізична культура)
4.	Комплект навчальних програм для дітей з тяжкими порушеннями мовлення для 5-10-х класів (українська мова, українська література, зарубіжна література, іноземна мова, історія України, Всесвітня історія, основи правознавства, математика, алгебра, геометрія, природознавство, біологія, географія, фізика, хімія, музичне мистецтво, образотворче мистецтво, мистецтво, трудове навчання, інформатика, основи здоров'я, фізична культура)
5.	Комплект навчальних програм для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату для 5-10-х класів (українська мова, українська література, зарубіжна література, іноземна мова, історія України, Всесвітня історія, основи правознавства, математика, алгебра, геометрія, природознавство, біологія, географія, фізика, хімія, музичне мистецтво, образотворче мистецтво, мистецтво, трудове навчання, інформатика, основи здоров'я, фізична культура)
6.	Комплект навчальних програм для дітей з затримкою психічного розвитку для 5-9-х класів (українська мова, українська література, зарубіжна література, іноземна мова, історія України, Всесвітня історія, основи правознавства, математика, алгебра, геометрія, природознавство, біологія, географія, фізика, хімія, музичне мистецтво, образотворче мистецтво, мистецтво, трудове навчання, інформатика, основи здоров'я, фізична культура)

ПЕРЕЛІК

програм з корекційно-розвиткової роботи для здобувачів базової середньої освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами

№ з/п	Назва корекційно-розвиткової програми
1.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Орієнтування в просторі» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей (Кондратенко С.В., Гошковський В.І.)
2.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» для 5-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором (Легкий О., Якимів О., Галів В.)
3.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура (Ритміка)» для 5-6 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором (Шеремет Б.Г., Начинова О.В., Дашковська А.В., Міхеєва Н.І.)
4.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором (Христоева Н.В., Масютіна Л.І., Воробйова М.О., Гудим І.М.)
5.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови для глухих дітей» для підготовчих, 1-5 класів загальноосвітніх навчальних закладів зі спеціальною та інклюзивною формами навчання, навчально-реабілітаційних центрів (авт. Федоренко О.Ф., Ломакіна О.М., Васильєва В.В., Юхимович Л.Ф., Аркуша Ю.М.)
6.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови для глухих дітей» для 6-10 класів загальноосвітніх навчальних закладів (спеціальних та з інклюзивним навчанням), навчально-реабілітаційних центрів (Федоренко О.Ф., Васильєва В.В., Юхимович Л.Ф., Льченко Е.С.)
7.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухового сприймання та формування вимови для дітей зі зниженим слухом» для підготовчих, 1-5 класів загальноосвітніх навчальних закладів зі спеціальною та інклюзивною формами навчання, навчально-реабілітаційних центрів (авт. Федоренко О.Ф., Мала Н.І., Савчук О.О., Москаленко Т.І.)
8.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухового сприймання та формування вимови для дітей зі зниженим слухом» для 6-10 класів загальноосвітніх навчальних закладів (спеціальних та з інклюзивним навчанням), навчально-реабілітаційних центрів (Федоренко О.Ф., Автомонова І.В., Різоль М.В., Коноваленко М.В.)
9.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей зі зниженим слухом (Форостян О.І., Шеремет Б.Г., Лещій Н.П., Малій В.М.)

10.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей (Форостян О.І., Шеремет Б.Г., Лещій Н.П., Малій В.М.)
11.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей зі зниженим слухом (Вовченко О.А.)
12.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей (Вовченко О.А.)
13.	«Лікувальна фізкультура». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-6 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (Чепурний А.В.)
14.	Програма з корекційно-розвиткової роботи для 7-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення «Лікувальна фізкультура» (Чепурний А.В.)
15.	Програма з корекційно-розвиткової роботи для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення «Корекція мовлення» (Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Пригода З.С., Грибань Г.В., Аркадьєва О.О.)
16.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Логоритміка» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (Трофименко Л.І., Івашко О.А., Гавва Л.С., Абдул О.В.)
17.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (Шеремет Б.Г., Сак Т.В., Соколова Г.Б., Маматова З.Р., Бабяк О.О., Мельниченко М.В.)
18.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 5-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (Омельченко І.М., Федорович Л.О.)
19.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (базова) для 5-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Чеботарьова О.В., Іоганова Н.А., Топчій Н.Г.)
20.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (розвиток художньо-естетичної діяльності) для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Гаман Л.М., Чеботарьова О.В.)
21.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (арт-корекція засобами нетрадиційних видів занять) для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Крисяк Р.Б., Чеботарьова О.В.)

22.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Програма корекційних занять з ЛФК для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Остапенко Т.В., Авраменко Ю.В., Свистун Г.М.)
23.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (корекція емоційно-вольової сфери) для 5-6 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Єгорова Г.А.)
24.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» (варіативний модуль «Подорож у життя») для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Міненко А.В., Грикун А.С.)
25.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для учнів 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів з помірними інтелектуальними порушеннями (Хайдарова О.С., Блеч Г.О.)
26.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Фізика і хімія (в позаурочний час)» для 6-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Дзіядевич Л.Г., Трикоз С.В.)
27.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Географія» (у позаурочний час) для 6-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Мальчевська О.П., Трикоз С.В.)
28.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Редько Л.О., Безкоровайна Л.А., Гладченко І.В.)
29.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Театральна логоритміка» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Папета О.В., Іванченко С.В., Гладченко І.В.)
30.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» (барабанотерапія) для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Сухорукова О., Василювська Л., Гладченко І.В.)
31.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Бобренко І.В.)
32.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Остапенко Л.І., Тарновська Л.І.)
33.	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Світ мистецтва» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Дмитрієва І.В.)

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Шклівської
загальноосвітньої школи
I-III ступенів імені Мар'яна Корчака
Від 26.06.2020 №01-07/55-0

СХВАЛЕНО
рішенням педагогічної ради
№8 від 26 .06.2020 року

**Освітня програма
Шклівської загальноосвітньої середньої школи I-III ступенів
імені Мар'яна Корчака Яворівської районної ради на
2020/2021 навчальний рік**

**Загальні положення типової освітньої програми
III ступеня**

Типова освітня програма Шклівської ЗОШ I-III ступенів імені Мар'яна Корчака для III ступеня (профільна середня освіта) розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти».

Типова освітня програма профільної середньої освіти (далі - Типова освітня програма) окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти (далі – Державний стандарт).

Типова освітня програма визначає:

загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення які натепер подані в рамках навчальних планів (таблиці 1-3);

очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм, перелік яких наведено в таблиці 4; пропонований зміст окремих предметів, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційному веб-сайті МОН);

рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;

вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією Типовою освітньою програмою.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін. Загальний обсяг навчального навантаження здобувачів профільної середньої освіти для 10-11-х класів складає 2660 годин/навчальний рік: для 10-х класів –

1330 годин/навчальний рік, для 11-х класів – 1330 годин/навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані закладів загальної середньої освіти III ступеня (далі – навчальний план).

Перший варіант (*таблиця 1*) містить перелік базових предметів з експериментальними інтегрованими курсами («Історія: Україна і світ», «Природничі науки»).

Другий варіант (*таблиця 2*) містить перелік базових предметів, який включає окремі предмети суспільно-гуманітарного та математично-природничого циклів.

До базових предметів належать: «Українська мова», «Українська література», «Зарубіжна література», «Іноземна мова», «Історія: Україна і світ» (у другому варіанті передбачено вивчення окремих предметів: «Історія України», «Всесвітня історія»), «Громадянська освіта», «Математика», «Природничі науки» (у другому варіанті передбачено вивчення окремих природничих дисциплін: «Фізика і астрономія», «Біологія і екологія», «Хімія», «Географія»), «Фізична культура», «Захист Вітчизни».

В обох представлених варіантах зазначено мінімальну кількість тижневих годин на вивчення базових предметів, що має забезпечити досягнення рівня очікуваних результатів навчання учнів згідно з державними вимогами Державного стандарту.

За модульним принципом може бути реалізовано і зміст базового предмета «Фізика і астрономія». У такому разі розподіл годин між модулем фізики і модулем астрономії здійснюється відповідно до навчальних програм.

Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом, також забезпечується вибірково-обов'язковими предметами («Інформатика», «Технології», «Мистецтво»), що вивчаються на рівні стандарту. Із запропонованого переліку учень має обрати два предмети – один в 10 класі, інший в 11 класі, або одночасно два предмети в 10 і 11 класах (у такому разі години, передбачені на вибірково-обов'язкові предмети діляться між двома обраними предметами).

Шкільська ЗОШ I-III ступенів імені Мар'яна Корчака, складаючи свій навчальний план, може комбінувати перелік окремих предметів з обох запропонованих варіантів (наприклад, у класах суспільно-гуманітарного спрямування вивчати не інтегрований курс "Природничі науки", а окремі предмети природничого циклу).

Частина навчальних годин обох варіантів навчальних планів призначено для забезпечення профільного спрямування навчання в старшій школі. Профіль навчання формується закладом освіти з урахуванням можливостей забезпечити якісну його реалізацію.

- Зміст профілю навчання реалізується системою окремих предметів і курсів:
- базові та вибірково-обов'язкові предмети, що вивчаються на рівні

стандарту;

- профільні предмети (їх перелік з орієнтовною кількістю тижневих годин подано в *таблиці 3*), що вивчаються на профільному рівні;
- курси за вибором, до яких належать спеціальні і факультативні курси.

Рішення про розподіл годин для формування відповідного профілю навчання приймає заклад освіти, враховуючи освітні потреби учнів, регіональні особливості, кадрове забезпечення, матеріально-технічну базу тощо.

У процесі складання власного навчального плану Шклівська ЗОШ I-III ст. імені Мар'яна Корчака буде враховувати, що:

профіль навчання передбачає можливість вивчення профільних предметів з різних освітніх галузей;

кількість годин для вивчення профільного предмета складається з кількості годин, відведених навчальним планом закладу освіти на вивчення відповідних базових предметів, і кількості годин, передбачених на профільні предмети;

у разі залишку навчальних годин, передбачених на вивчення профільних предметів, заклад освіти може використовувати їх для збільшення кількості годин на вивчення базових предметів, для вивчення спеціальних і факультативних курсів. Години варіативної складової передбачаються на:

- 1) збільшення годин на вивчення окремих предметів інваріантної складової;
- 2) упровадження курсів за вибором;
- 3) факультативи, індивідуальні та групові заняття.

Якість загальної середньої освіти забезпечується через реалізацію інваріантної та варіативної складових навчального плану, які обов'язково фінансуються з відповідних бюджетів.

Варіативність змісту профільної середньої освіти реалізується також через запровадження в навчальних програмах резервного часу, що створює простір для задоволення освітніх потреб учнів, вирівнювання їх досягнень, розвитку наскрізних умінь тощо.

Рішення про розподіл годин варіативної складової приймає заклад загальної середньої освіти, враховуючи профільне спрямування, кадрове забезпечення, матеріально-технічну базу та бажання учнів.

Гранично допустиме навчальне навантаження учнів встановлюється відповідно до вимог чинних нормативних документів, що визначають санітарно-епідеміологічні вимоги до освітнього процесу та закладів освіти усіх форм власності.

Для недопущення перевантаження учнів необхідно враховувати їх навчання в закладах освіти іншого типу (художніх, музичних, спортивних школах тощо). Так, у закладі загальної середньої освіти за рішенням педагогічної ради при оцінюванні учнів дозволяється враховувати результати їх навчання з відповідних предметів (музика, фізична культура та ін.) у позашкільних закладах.

Спеціальні курси разом із профільними предметами відображають специфіку конкретного профілю навчання і визначають його сутність. Вони призначені для доповнення, поглиблення змісту окремих розділів профільних (а за потреби і непрофільних) предметів, можуть містити додаткові споріднені розділи, що не включені до навчальних програм, знайомити учнів із галузями знань, не представленими в змісті окремих предметів, але орієнтованими на комплекс можливих професій у руслі обраного профілю навчання тощо. Тематика і зміст таких курсів можуть розроблятися вчителями і використовуватися в освітньому процесі після погодження в установленому порядку. Заклад освіти може також обирати відповідний курс із уже розроблених і рекомендованих/схвалених для використання. Спеціальні курси реалізуються за рахунок годин, передбачених планом для профільних предметів і спеціальних курсів (у першому варіанті плану, *таблиця 1*), або за рахунок додаткових годин (у другому варіанті плану, *таблиця 2*).

Факультативні курси є засобом задоволення пізнавальних інтересів та освітніх потреб учнів у галузях, які загалом не пов'язані з обраним профілем навчання. Наприклад, учні, які навчаються за профілем природничого спрямування, можуть удосконалювати свої знання з української або іноземної мови, а учні, які здобувають освіту за певним суспільно-гуманітарним профілем, можуть розширювати свою компетентність у галузі інформаційно-комунікаційних технологій, опановуючи відповідний факультативний курс. Факультативні курси реалізуються за рахунок додаткових годин, передбачених планом.

Заклади освіти при складанні своїх навчальних планів можуть збільшувати кількість годин на вивчення базових або профільних предметів за рахунок додаткових годин. Рішення про розподіл годин варіативної складової приймає заклад загальної середньої освіти, враховуючи профільне спрямування, кадрове забезпечення, матеріально-технічну базу та бажання учнів. У Шклівській ЗОШ І-ІІІ ступенів імені Мар'яна Корчака варіативна складова робочого навчального плану використовується на:

1. Підсилення предметів інваріантної складової:

- у навчальних планах ІІІ ступеня особлива увага приділена вивченню української мови як державної. З цією метою створено два профільні (гуманітарні класи): 10-Б клас та 11-В клас (в навчальному плані передбачено виділення додаткових 4-их годин укр. мови та літератури).
- у технологічних 10-А та 11-А класах у навчальному плані виділено додаткових 5 та 4 години трудового навчання;
- з метою глибшого пізнавального інтересу до вивчення історії України до уроку історії у 10-А, 10-Б, 11-А, 11-Б, 11-В класах додано по 0,5 год.
- з метою глибшого вивчення хімії у 10-А та 10-Б класах виділено 0,5 години на тиждень;
- для вивчення англійської мови, як мови міжнародного спілкування у 11-

А, 11-Б, 11-В класах виділено по 1 додатковій годині;

- з метою глибшого пізнавального інтересу до зарубіжної літератури у 10-Б, 11-А, 11-Б, 11-В класах виділено по 1 додатковій годині.

2. Запровадження курсів за вибором:

- у 10-Б класі з метою формування моральних цінностей та духовної культури за рішенням батьківських зборів (протокол від 29.05.2020 № 9) вводиться курс «Основи християнської етики» (0,5 години на тиждень);
- у 10-А, 10-Б класах з метою розширення, поглиблення і систематизації знань учнів про природу, населення, господарство своєї області (адміністративного району) вводиться курс за вибором «Географія рідного краю» - (0,5 години на тиждень);

3. Запровадження факультативів:

- з метою формування загальної фінансової культури учнів, розширення, поглиблення та систематизації знань, формування стійкого інтересу до предмета вводиться факультативний курс «Фінансова грамотність» (1 година на тиждень у 10-Б, 11-А, 11-Б, 11-В, 0,5 год);
- у 10-А та 11-Б класах з метою вивчення кращих творів світової літератури введено факультативний курс «Видатні митці зарубіжної літератури» (1 година на тиждень);

4. Індивідуальні заняття:

- з метою посиленого вивчення української мови та математики, враховуючи батьківські запити, виділено години для проведення індивідуальних занять у 11-А, 11-Б, 11-В класах (1 година на тиждень) з математики та у 11-Б класі (0,5 години на тиждень) з української мови.

З метою уникнення одногодинного тижневого вивчення певного предмета або курсу заклад освіти може планувати його вивчення концентровано (впродовж чверті, семестру, навчального року).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти. Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною — у разі відмінності) мовами	Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною

		<p>мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб.</p> <p>Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою.</p> <p>Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p>Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ,</p>

		<p>інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p>Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити</p>

		<p>правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>
8	Соціальна і громадянська компетентності	<p>Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання соціального змісту</p>
9	Обізнаність і самовираження у	<p>Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи</p>

	сфері культури	<p>національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p>Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p>Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p>Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p>Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх окремих предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища.

Наскрізні лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;

окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;

предмети за вибором;

роботу в проектах;

позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприяє формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>

Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти. Профільна середня освіта здобувається, як правило, після здобуття базової середньої освіти. Діти, які здобули базову середню освіту та успішно склали державну підсумкову атестацію на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття профільної середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти за інших умов.

Перелік освітніх галузей. Типову освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мови і літератури

Суспільствознавство

Мистецтво

Математика

Природознавство

Технології

Здоров'я і фізична культура

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Рекомендовані форми організації освітнього процесу. Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

формування компетентностей;

розвитку компетентностей;

перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;

корекції основних компетентностей;

комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри тощо.

Засвоєння нового матеріалу можна проводити на лекції, конференції, екскурсії і т. д. Для конференції, дискусії вчителем або учнями визначаються теми доповідей учнів, основні напрями самостійної роботи. На навчальній екскурсії учні отримують знання, знайомлячись із експонатами в музеї, з роботою механізмів на підприємстві, спостерігаючи за різноманітними процесами, що відбуваються у природі. Консультації проводяться з учнями, які не були присутні на попередніх уроках або не зрозуміли, не засвоїли зміст окремих предметів. Розвиток і корекцію основних компетентностей можна, крім уроку відповідного типу, проводити на семінарі, заключній конференції, екскурсії тощо. Семінар як форма організації об'єднує бесіду та дискусію учнів. Заключна конференція може будуватися як у формі дискусії, так і у формі диспуту, на якому обговорюються полярні точки зору. Учитель або учні підбивають підсумки обговорення і формулюють висновки.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті

компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття - це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція (для 8-11 класів) повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учнем розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу.

Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Учням, які готуються здавати заліки або іспити можливе проведення оглядових консультацій, які виконують коригувальну функцію, допомагаючи учням зорієнтуватися у змісті окремих предметів.

Консультація будується за принципом питань і відповідей.

Перевірка та/або оцінювання досягнення компетентностей крім уроку може здійснюватися у формі заліку, співбесіди, контрольного навчально-практичного заняття.

Залік як форма організації проводиться для перевірки якості засвоєння учнями змісту предметів, досягнення компетентностей. Ця форма організації як правило застосовується у класах з вечірньою формою здобуття освіти або для інших здобувачів профільної середньої освіти.

Співбесіда, як і залік, тільки у формі індивідуальної бесіди, проводиться з метою з'ясувати рівень досягнення компетентностей.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем.

Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Можливо проводити заняття в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відеоуроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчителів визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.
Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма закладу базової середньої освіти має передбачати досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Освітня програма Шклівської ЗОШ I-III ступенів ім. Мар'яна Корчака, сформована на основі Типової освітньої програми, не потребує окремого затвердження центральним органом забезпечення якості освіти. Її схвалює педагогічна рада Шклівської ЗОШ I-III ст. ім. Мар'яна Корчака та затверджує його директор. Окрім освітніх компонентів для вільного вибору учнів, які є обов'язковими, за рішенням закладу вона може містити інші компоненти, зокрема корекційно-розвитковий складник для осіб з особливими освітніми потребами.

Освітня програма закладу освіти та перелік освітніх компонентів, що передбачені відповідною освітньою програмою, оприлюднюються на веб-сайті закладу освіти.

На основі освітньої програми Шклівської ЗОШ І-ІІІ ст. імені Мар'яна Корчака, буде складено та затверджено навчальний план Шклівської ЗОШ І-ІІІ ступенів імені Мар'яна Корчака, що конкретизує організацію освітнього процесу.

Директор

Заступник директора

_____

_____

О. Дубик

Л. Дацко

Члени комісії із складання

освітньої програми ІІІ ступеня

_____

_____

_____

Г. Ванцура

М. Глова

В. Чернецька

Таблиця 1
до Типової освітньої програми

Навчальний план
для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти
(з експериментальними інтегрованими курсами)

Предмети	Кількість годин на тиждень у класах	
	10 клас	11 клас
Базові предмети¹	23,5 (25,5)	21,5 (23,5)
Українська мова	2	2
Українська література	2	2
Зарубіжна література	1	1
Іноземна мова ²	2	2
Мова та література корінного народу, національної меншини ³	2	2
Історія: Україна і світ (експериментальний інтегрований курс)	3	3
Громадянська освіта	2	0
Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія)	3	3
Природничі науки (експериментальний інтегрований курс)	4	4
Фізична культура ⁴	3	3
Захист Вітчизни	1,5	1,5
Профільні предмети і спеціальні курси¹	9 (7)	11 (9)
Вибірково-обов'язкові предмети (Інформатика, Технології, Мистецтво)	3	3
Додаткові години на окремі предмети, факультативні курси, індивідуальні заняття	2,5	2,5
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня	33	33
Усього фінансується	38	38

¹ У дужках подано кількість годин для закладів освіти з навчанням мовою корінного народу, національної меншини.

² За наявності належних умов заклад освіти може збільшувати кількість годин на вивчення іноземної мови, використовуючи додаткові години.

³ Мова і література корінного народу, національної меншини входить до базових предметів лише для закладів освіти з навчанням мовою корінного народу, національної меншини. В інших закладах освіти цей предмет може обиратися за потреби самим учнем за рахунок додаткових годин.

⁴ Години фізичної культури не входять до гранично допустимого тижневого навантаження на учня.

Таблиця 2
до Типової освітньої програми

**Навчальний план
для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти**

Предмети	Кількість годин на тиждень у класах	
	10	11
Базові предмети¹	27 (29)	26 (28)
Українська мова	2	2
Українська література	2	2
Зарубіжна література	1	1
Іноземна мова ²	2	2
Мова і література корінного народу, національної меншини ³	2	2
Історія України	1,5	1,5
Всесвітня історія	1	1
Громадянська освіта	2	0
Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія)	3	3
Біологія і екологія	2	2
Географія	1,5	1
Фізика і астрономія	3	4
Хімія	1,5	2
Фізична культура ⁴	3	3
Захист Вітчизни	1,5	1,5
Вибірково-обов'язкові предмети (Інформатика, Технології, Мистецтво)	3	3
Додаткові години¹ на профільні предмети, окремі базові предмети, спеціальні курси, факультативні курси та індивідуальні заняття	8 (6)	9 (7)
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня	33	33
Всього фінансується (без урахування поділу класу на групи)	38	38

¹ У дужках подано кількість годин для закладів освіти з навчанням мовою корінного народу, національної меншини.

² За наявності належних умов заклад освіти може збільшувати кількість годин на вивчення іноземної мови, використовуючи додаткові години.

³ Мова і література корінного народу, національної меншини входить до базових предметів лише для закладів освіти з навчанням мовою, корінного народу, національної меншини. В інших закладах освіти цей предмет може обиратися за потреби самим учнем за рахунок додаткових годин.

⁴ Години фізичної культури не входять до гранично допустимого тижневого навантаження на учня.

Таблиця 3
до Типової освітньої програми

Орієнтовна кількість навчальних годин для профільних предметів

Профільний предмет	Кількість годин на тиждень	
	10 клас	11 клас
Українська мова	4	4
Українська література	4	4
Зарубіжна література	3	3
Іноземна мова	5	5
Друга іноземна мова	3	3
Мова і література корінного народу, національної меншини	5	5
Історія України	3	3
Всесвітня історія	3	3
Правознавство	3	3
Економіка	3	3
Алгебра	6	6
Геометрія	3	3
Фізика і астрономія	6	6
Біологія і екологія	5	5
Хімія	4	6
Географія	5	5
Інформатика	5	5
Технології	6	6
Мистецтво	5	5
Фізична культура	6	6
Захист Вітчизни	5	5

Таблиця 4
до Типової освітньої програми

Перелік навчальних програм
для учнів закладів загальної середньої освіти III ступеня
(затверджені наказами МОН від 23.10.2017 № 1407 та від 24.11.2017 № 1539)

№ п/п	Назва навчальної програми	Рівень вивчення
1.	Українська мова	Рівень стандарту
2.	Українська мова	Профільний рівень
3.	Астрономія (авторський колектив під керівництвом Яцківа Я. Я.)	Рівень стандарту
4.	Астрономія (авторський колектив під керівництвом Яцківа Я. Я.)	Профільний рівень
5.	Біологія і екологія	Рівень стандарту
6.	Біологія і екологія	Профільний рівень
7.	Всесвітня історія	Рівень стандарту
8.	Всесвітня історія	Профільний рівень
9.	Географія	Рівень стандарту
10.	Географія	Профільний рівень
11.	Громадянська освіта (інтегрований курс)	Рівень стандарту
12.	Економіка	Профільний рівень
13.	Зарубіжна література	Рівень стандарту
14.	Зарубіжна література	Профільний рівень
15.	Захист Вітчизни	Рівень стандарту
16.	Захист Вітчизни	Профільний рівень
17.	Інформатика	Рівень стандарту
18.	Інформатика	Профільний рівень
19.	Історія України	Рівень стандарту
20.	Історія України	Профільний рівень
21.	Історія: Україна і світ (інтегрований курс)	Рівень стандарту
22.	Математика	Профільний рівень
23.	Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія)	Рівень стандарту
24.	Математика (початок вивчення на поглибленому рівні з 8 класу)	Профільний рівень
25.	Мистецтво	Рівень стандарту
26.	Мистецтво	Профільний рівень
27.	Правознавство	Профільний рівень
28.	Природничі науки (чотири навчальні програми): <i>проект 1</i> – автори І. Дьоміна, В. Задояний, С. Костик;	Рівень стандарту

	<p><i>проект 2</i> – авторський колектив під керівництвом Т.Засекіної; <i>проект 3</i> – автори Д.Шабанов, О.Козленко; <i>проект 4</i> – авторський колектив під керівництвом В.Ільченко</p>	
29.	Технології	Рівень стандарту
30.	Технології	Профільний рівень
31.	Українська література	Рівень стандарту
32.	Українська література	Профільний рівень
33.	Фізика і астрономія (авторський колектив під керівництвом Локтева В. М.)	Рівень стандарту
34.	Фізика і астрономія (авторський колектив під керівництвом Локтева В. М.)	Профільний рівень
35.	Фізика і астрономія (авторський колектив під керівництвом Ляшенка О. І.)	Рівень стандарту
36.	Фізика і астрономія (авторський колектив під керівництвом Ляшенка О. І.)	Профільний рівень
37.	Фізична культура	Рівень стандарту
38.	Фізична культура	Профільний рівень
39.	Хімія	Рівень стандарту
40.	Хімія	Профільний рівень
41.	Іноземні мови	Рівень стандарту
42.	Іноземні мови	Профільний рівень

До Типової освітньої програми

Навчальний план для 10-11 класів загальної середньої освіти

		Кількість годин на тиждень у класах				
Предмети		10-А	10-Б	11-А	11-Б	11-В
Українська мова		2	2	2	2	2
Українська література		2	2	2	2	2
Зарубіжна література		1	1	1	1	1
Іноземна мова (англ)		2	2	2	2	2
Історія України		1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Всесвітня історія		1	1	1	1	1
Громадянська освіта		2	2	-	-	-
Математика (алгебра і початки аналізу геометрія)		3	3	3	3	3
Біологія і екологія		2	2	2	2	2
Географія		1,5	1,5	1	1	1
Фізика і астрономія		3	3	4	4	4
Хімія		1,5	1,5	2	2	2
Фізична культура		3	3	3	3	3
Захист України		1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Вибірково обов'язкові предмети						
Інформатика		2	2	1	1	1
Технології		1	1	2	2	2
Разом		27+3	27+3	26+3	26+3	26+3
Додаткові години на профільні предмети, окремі базові предмети, факультативні курси, індивідуальні заняття		8	8	9	9	9
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження		33	33	33	33	33
До уроку	Українська мова		2		1	2
	Українська література		2		1	2
	Зарубіжна література		1	1	1	1
	Іноземна мова (англ)			1	1	1
	Історія України	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
	Біологія і екологія			0,5	1	0,5
	Географія					
Курс за вибором	Географія	0,5	0,5			
	Основи християнської етики		0,5			
Факультативи	Фінансова грамотність	0,5	1	1	1	1
	"Видатні митці зарубіжної літ."	1			1	
Індивідуальні заняття	Математика			1	1	1
	Українська мова				0,5	
Всього (без урахування поділу класів на групи)		38	38	38	38	38

Директор

Заступник директора

_____

О. Дубик

Л. Дацко

Члени комісії із складання
освітньої програми III ступеня_____
_____
_____

Г. Ванцура

М. Глова

В. Чернецька